

Roman, 1972. Episcopul Dr. Partenie Ciopron (stânga) și Mitropolitul Moldovei și Sucevei Iustin Moisescu, la o agapă bisericească (fotografie inedită)

***Dosarul de urmărire informativă al
Episcopului Dr. Partenie Ciopron (1896–1980)
întocmit de fosta Securitate.
Prezentare generală. Documente inedite***

***Prof. univ. dr.
AUREL PENTELESCU
Dr. IONUȚ-CONSTANTIN PETCU***

deea potrivit căreia demnitarii de stat, alte persoane cu răspunderi sociale și politice, cât și ierarhii Bisericii Ortodoxe Române și ai altor culte religioase din România s-au aflat sub urmărirea serviciilor secrete române, iar între anii 1948 și 1989 sub urmărirea Securității, se confirmă pe deplin și în cazul Episcopului Dr. Partenie Ciopron, care a fost episcop al Armatei Române, în anii 1937–1948, și ulterior, în anii 1962–1978, episcop eparhial al Romanului și Hușilor, cu reședința la Roman, când, bolnav, s-a retras din scaun, stabilându-se la Mănăstirea Văratec, jud. Neamț, unde a și decedat, fiind înmormântat în cimitirul maicilor din acea mănăstire. La 11 decembrie 1945 sursa „Viator” a Serviciului Special de Informații (S.S.I.) înainta superiorilor săi o notă informativă cu datele personale ale Episcopului Dr. Partenie Ciopron, care era încă episcop al Armatei Române, cât și cu unele aprecieri asupra acestuia, astfel:

NOTĂ

Dr. Partenie Ciopron, episcopul Armatei

Născut la 30 septembrie 1896, în com. Păltiniș, județul Dorohoi.

A absolvit cursurile Seminarului „Veniamin Costache” din Iași, cu media 9,35, fiind clasificat întâiul între 28 candidați.

Licențiat al Facultății de Teologie din Cernăuți cu nota „Distincție”, fiind clasificat întâiul între 84 candidați.

Doctor în teologie de la Universitatea din Cernăuți, cu mențiunea „Foarte bine”.

Participă la războiul mondial prim, fiind încorporat în Rgt. [Regimentul] 29 Infanterie de la 1 noiembrie 1916 până la 1 aprilie 1921.

Rănit în luptele de pe frontul de la Oituz, în ziua de 29 iunie 1917, a fost decorat cu „Crucea comemorativă”, cu baretele Oituz și Carpați.

La 21 mai 1921 intră în monahism, fiind tuns călugăr în Mănăstirea Slatina, jud. Baia.

Hirotonit diacon la 22 iulie 1921 și preot la 20 aprilie 1934.

La 25 aprilie 1934 este hirotonit Arhimandrit și duhovnic.

La Mitropolia Moldovei a ocupat următoarele funcțiuni: funcționar în cancelarie, consilier referent, exarh (inspector, *n.n.*) al mănăstirilor, arhidiacon și preot.

A fost și profesor de științele religioase la liceul de fete Notre Dame de Sion din Iași.

În septembrie 1937 a fost ales episcop al armatei.

Azi are gradul de general, cu reședința episcopală la Alba Iulia.

Este șeful (inspector al, *n.n.*) clerului militar.

Om de o înaltă cultură.

Inteligent.

Energic și dotat cu spirit de inițiativă, voință și curaj.

Lubitor de arginți.

Oportunismul nu-i este străin.¹

Este lesne de sesizat că sursa „Viator” nu poate fi decât din interiorul administrației Bisericii, cu acces direct la documente, întrucât majoritatea datelor biografice sunt corecte, cât și o parte dintre caracteristicile proferate.² Nu stăruim aici asupra inexactităților, le vom analiza, pe cât posibil, în lucrarea noastră – monografia istorică *Episcopul Dr. Partenie Ciopron. O viață închinată Bisericii și Armatei (1896-1980)*, proiectată să apară în anul 2021, când se vor împlini 125 de ani de la nașterea ilustrului ierarh și 100 de ani de la înființarea prin lege a Episcopiei Armatei Române, instituție bisericească desființată de regimul comunist din România prin **Decretul-Lege nr. 177 privind regimul general al cultelor religioase**, din 3 august 1948, și

publicat în „Monitorul Oficial. Partea I”, Anul CXVI, nr. 178, miercuri 4 august 1948, pp. 6395-6396 (art. 58-61).

Ca alcătuire arhivistică, Dosarul de urmărire individuală (D.U.I.) nr. 2252 al Episcopului Dr. Partenie Ciopron este compus din trei volume: vol. 1, cu 481 file; vol. 2, cu 532 file; vol. 3, cu 131 file. Numărul total de file este de 1144, în majoritatea lor sunt active, față/verso, fie dactilografiate, fie manu, fie fotocopii, fie formulare tipizate și completate manu etc.

Conținutul documentelor cuprinse în cele trei volume ale D.U.I. este variat. Predomină notele informative provenite de la agenți, apoi sintezele și planurile de măsuri ale organelor de Securitate de la diferite nivele, diverse referate și hotărâri cu caracter decizional, rapoarte ș.a. Atât sintezele cât și planurile de măsuri sunt ample, rigurose și profesionist redactate. Spre exemplu, **Sinteza** datată 17 septembrie 1958 și redactată de locotenentul de Securitate Sava Gheorghe cuprinde 27 pagini dactilografiate, în care se prezintă, pe perioada 1950-1958, cu detalii, parcursul activității de urmărire a Episcopului Dr. Partenie Ciopron, pe baza notelor informative ale agenților, consemnați cu numele de cod: Vulcan, Pușcașu, Vlad etc.³

Desigur, printr-o altă proiectată lucrare, cu Studiu introductiv și Documente, *Episcopul Dr. Partenie Ciopron (1896-1980) în dosarele Securității*, se va fructifica, în mod riguros, cronologic, șirul celor mai importante documente pentru urmărirea informativă a acestui „element ostil regimului și foarte periculos”. De precizat vor fi următoarele aspecte, care rezultă din D.U.I.: a) etapele urmăririi de către Securitate a Episcopului Dr. Partenie Ciopron; b) scopul pentru care s-a executat urmărirea; c) aspectele semnificative ale procesului de urmărire; d) rețelele de agenți destinate urmăririi; e) închiderea dosarului de urmărire informativă ș.a.

Se știe, după înlăturarea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române, la 30 decembrie 1947, anul 1948 a marcat instituționalizarea regimului politic de tip moscovit în România, fapt ce a culminat cu adoptarea de către Marea Adunare Națională – unic organ legislativ – a Constituției din 1952, care, practic, transforma statul român într-o republică sovietică. În aceste condiții a avut loc desființarea Episcopiei Armatei Române, cum s-a arătat, precum și trimiterea în reclusiune monastică a 12 ierarhi și arhieriei a căror eparhii fuseseră desființate sau reorganizate în urma deciziilor politice după al Doilea Război Mondial.⁴ Între aceștia și Episcopul Dr. Partenie Ciopron, care

în anii 1949-1950 fusese directorul Seminarului Monahal Superior de la Mănăstirea Neamț și apoi Episcop-vicar patriarhal administrativ (mai 1949 - 1 aprilie 1950).⁵

Prin adresa nr. 341/3094 din 26 februarie 1952, Direcțiunea Generală a Securității Statului. Regiunea Suceava-Câmpulung solicita Secției de Securitate Suceava (Intrare, nr. 35623 din 28 februarie 1952) să îndeplinească sarcinile:

„Secția de Securitate Suceava,

Deoarece obiectivele din cadrul cultului „Ortodox” din raza unității Dvs. sunt completamente descoperite din punct de vedere informativ, luați măsuri a face câte un studiu amănunțit în vederea recrutării, asupra numiților:

Preot ALEXA PETRU, diacon la mănăstirea Sf. Ioan din Suceava, CREȚU IUSTINIAN stareț, în prezent profesor la școala de cântăreți bisericești din Suceava și BARAN GHEORGHE călugăr la mănăstirea Sf. Ioan. De asemenea, pentru mănăstirea Dragomirna veți studia pe călugărul HREMALIUC PAVEL.

Acest studiu îl veți face asupra susnumiților până la data de 3 aprilie a.c., când ne veți face un raport amănunțit și cu propuneri.

Recrutarea poate fi făcută la Suceava de către Dvs. sau dacă e cazul chiar la Câmpulung, unde li se vor invoca motive pentru a se deplasa.

Până la data de 2 martie a.c. veți deschide dosar de verificare episcopului PARTENIE CIOPRON, actualul stareț de la mănăstirea Sf. Ioan din Suceava, dată când ne veți raporta și numărul sub care i s-a deschis dosar de verificare (subl.n.).

Căpitan de Securitate ss./N. Muntean

Lt. de Securitate ss./Ioan St. Gheorghe⁶

Potrivit informațiilor existente în D.U.I. aflăm că la data de 4 martie 1952 „a fost deschis dosar de acțiune verificare asupra susnumitului [Partenie Ciopron]”⁷, pentru ca la data de **15 septembrie 1953** să fie „aprobată închiderea dosarului de verificare asupra numitului PARTENIE CIOPRON și transformarea lui în dosar de acțiune informativă individuală (pe scurt: Dosar de urmărire individuală - D.U.I., n.n.) pentru urmărirea activă în continuare a susnumitului.”⁸

Motivația deschiderii dosarului de urmărire individuală a fost consemnată astfel: „Întrucât materialul informativ și de verificare existent în *dosarul de verificare* (subl.n.) nu a fost suficient pentru a se

lua măsuri împotriva lui P.[artenie] C.[iopron], ținându-se cont că este [în] vârful bisericii ortodoxe, fost episcopul armatei, la data de (...).”⁹ Pentru ca, în același document, să se arate ferm: „În perioada verificării (4 martie 1952 - 15 septembrie 1953, n.n.) s-a stabilit că P.[artenie] C.[iopron] a avut o serie de manifestări dușmănoase (sunt exemplificate în documentul **Sinteză** din 17 septembrie 1958, cu precizarea surselor de la care au provenit, n.n.) față de regimul nostru, cât și de celelalte țări de democrație populară.” Se adăuga imediat: „Pe lângă aceasta are legături cu o serie de elemente suspecte de pe întregul teritoriu al R.P.R., cu care întreține legături prin corespondență (în majoritatea ei interceptată, fotocopiată și apoi transcrisă prin dactilografare, n.n.), iar unele dintre acestea nu s-au dat în laturi nici de la manifestări dușmănoase.”¹⁰

Dar în D.U.I. se află mai multe documente atât ante cât și post data de 1 aprilie 1950, când Episcopul Dr. Partenie Ciopron a descins la Suceava, ca stareț al Mănăstirii „Sfântul Ioan cel Nou”. Am găsit nimerit să reproducem integral unul dintre aceste documente, deosebit de semnificativ pentru verticalitatea comportamentală și demnitatea înaltului ierarh, document doar parțial citat până în prezent. Este vorba de adresa nr.13/33.301 din 12 septembrie 1950 către Direcțiunea Generală a Securității Poporului - București, din partea structurii subordonate, Direcțiunea Regională a Securității Poporului - Suceava, prin care se arăta:

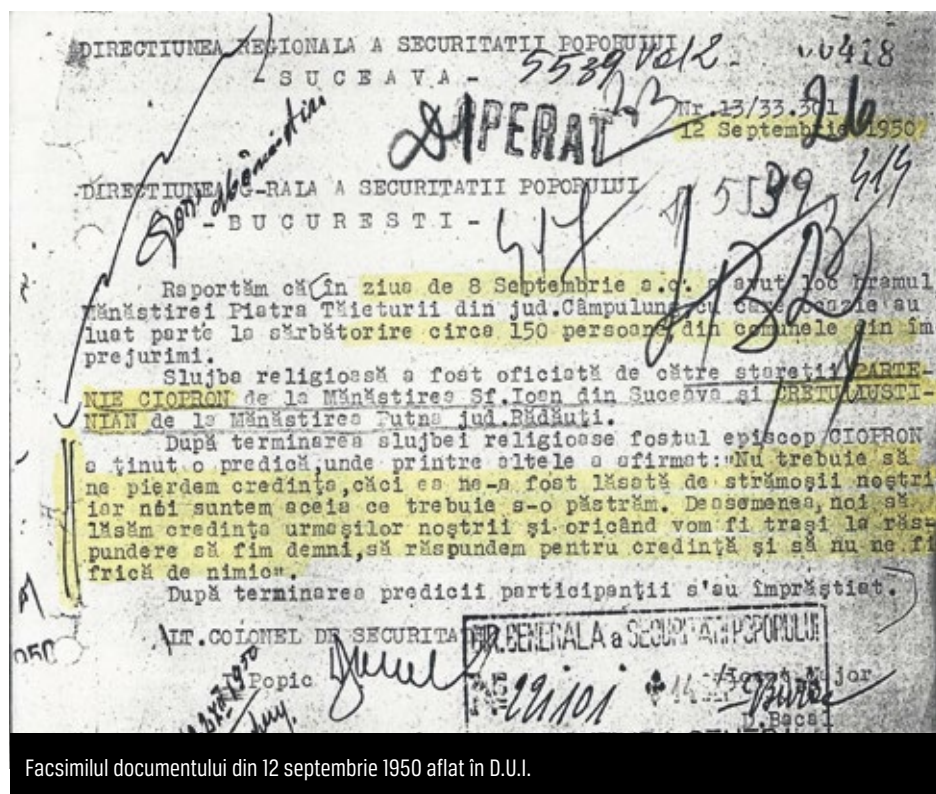
„Raportăm că în ziua de 8 septembrie a.c. a avut loc hramul Mănăstirii Piatra Tăieturii din jud. Câmpulung cu care ocazie au luat parte la sărbătorire circa 150 persoane, din comunele din împrejurimi.

Slujba religioasă a fost oficiată de către stareții PARTENIE CIOPRON de la Mănăstirea Sf. Ioan din Suceava și CREȚU IUSTINIAN de la Mănăstirea Putna, jud. Rădăuți.

După terminarea slujbei religioase fostul episcop CIOPRON a ținut o predică, unde printre altele a afirmat: „Nu trebuie să ne pierdem credința, căci ea ne-a fost lăsată de strămoșii noștri, iar noi suntem aceia ce trebuie s-o păstrăm. De asemenea, noi să lăsăm credința urmașilor noștri și oricând vom fi trași la răspundere să fim demni, să răspundem pentru credință și **să nu ne fie frică de nimic** (subl.n.).” După terminarea predicii participanții s-au împrăștiat.

Lt.colonel de Securitate ss./I. Popic

Locot. major ss./D. Bacal”

Facsimilul documentului din 12 septembrie 1950 aflat în D.U.I.

Acest document a intrat sub nr. 221.101 din 14 septembrie 1950 la Registratura Generală – Direcția Generală a Securității, București, și viza prigoana declanșată de noul regim politic asupra Bisericii.¹¹

Ce a însemnat pentru Episcopul Dr. Partenie Ciopron, stareț la Mănăstirea „Sf. Ioan cel Nou” din Suceava, închiderea dosarului de verificare, la data de 15 septembrie 1953, și transformarea lui în dosar de acțiune informativă individuală? Nimic altceva decât încadrarea „obiectivului” cu o rețea de trei „informatori calificați” ai Securității, având numele de cod: PUȘCAȘU, VLAD, VULCAN.

Într-un document *Plan de acțiune privind reactivarea acțiunii informative „PARTENIE CIOPRON”*, emis de Direcția Regională Suceava a Ministerului Afacerilor Interne, cu nr. 341/8 iulie 1954 (șapte pagini dactilografiate), se arată posibilitățile de pătrundere în mediu a celor trei informatori și cine sunt ei.¹² De asemenea, și în alte documente aflate în D.U.I. se fac consemnări similare, cu detalii importante. În continuare, pe scurt, câteva precizări asupra celor trei informatori și misiunile lor.

În documentul citat mai sus aflăm că: „Informatorul PUȘCAȘU, protopopul raionului Suceava, este în bune relații cu starețul PARTENIE CIOPRON. Are posibilități de pătrundere în mediul lui, CIOPRON acordându-i destulă încredere informatorului pentru faptul că acesta deține o funcție importantă în cult. PUȘCAȘU are posibilitatea să ia parte la unele discuții cu caracter antidemocratic pe care le poartă PARTENIE cu preotul ortodox ALEXA PETRU, din Suceava, element dușmănos, urmărit într-un dosar de acțiune informativă.” Și încă, imediat: „PUȘCAȘU este *informator calificat* (subl.n.) și a furnizat organelor noastre o serie de materiale infor-

mative importante privind activitatea dușmănoasă a starețului PARTENIE CIOPRON.”¹³

Pentru ca în *Sinteza* datată 17 septembrie 1958 (document STRICT SECRET la data emiterii) a structurii Direcțiunea Regională Suceava. Secția a III-a. Grupa culte și secte din Ministerul Afacerilor Interne să aflăm **cheia** încrederii acordată de Episcopul Dr. Partenie Ciopron protopopului de Suceava – informatorul PUȘCAȘU: „(...) a fost colegul de facultate al sursei la Facultatea de teologie din Cernăuți (în anii 1929-1933, n.n.) și au locuit în aceeași cameră un an de zile. Față de sursă (informatorul PUȘCAȘU, n.n.) nu are secrete în afară de cele intime și poate anumite lucruri ce nu dorește să le spună. Are însă toane (Partenie Ciopron, n.n.), sunt zile la el când nu vorbește nimic și atunci este foarte nervos.”¹⁴

Așadar, sursa-informatorul PUȘCAȘU, protopopul raionului Suceava, a fost coleg de facultate la Cernăuți și coleg de cameră un an la Internatul teologic al acelei facultăți, era ... șarpele de la sân! Adică un om perfid. Sub masca bunăvoinței sau a indiferenței manifesta cele trei mari componente ale omului perfid: răutatea, viclenia, necinstea. Și pentru ce, trădându-l pe fostul coleg Partenie Ciopron? Pentru a menține postul de protopop al raionului Suceava și a deveni „...informator calificat” al Securității! Caracterul diabolic este însă al acestei instituții de represiune – Securitatea; prin constrângeri și santaj obține ceea ce dorea și asta în numele poporului! Nervozitatea starețului Partenie Ciopron și „mușenia” sa este explicabilă: știa că este urmărit de Securitate și chiar „trădat” de colaboratorii săi. În D.U.I. sunt consemnate câteva aspecte de acest gen, nu stăruim aici și acum asupra lor.

În documentul deja citat, *Plan de acțiune*, datat 8 iulie 1954, aflăm că: „Informatorul VLAD este călugăr în cadrul mănăstirii Sf. Ioan Suceava al cărei stareț este PARTENIE CIOPRON. VLAD are posibilitatea să ne furnizeze material informativ de calitate din intimitatea susnumitului stareț din două motive. În primul rând informatorul este *valetul* (subl.n.) starețului, ocupându-se de toate amănunțele de care are nevoie PARTENIE în orice ocazie. Datorită acestui fapt VLAD este socotit de [către] stareț ca un element de încredere pe care poate conta, față de care se poate discuta orice problemă. Pe de altă parte (în al doilea rând, *n.n.*) informatorul fiind în cadrul mănăstirii poate supraveghea și stabili toate vizitele pe care PARTENIE le primește și chiar caracterul discuțiilor pe care le are la acestea. VLAD are asemenea posibilități deoarece este permanent în biroul starețului, și atunci când acesta întreprinde unele discuții antidemocratice cu diverse elemente dușmănoase regimului. De asemenea, inf.[ormatorul] a ascultat în diferite ocazii împreună cu starețul radio „Vocea Americii”, PARTENIE făcând regulat acest lucru.”¹⁵ Numai că informatorul VLAD avea să defecteze. În documentul **Sinteza** din data de 18 august 1961, elaborat *STRICT SECRET. Exemplar unic* de Secția a III-a din Direcțiunea Regională Suceava a Ministerului Afacerilor Interne se arată expres: „(...) fostul agent VLAD care a trădat legătura cu organele noastre.”¹⁶

De asemenea, în documentul citat, *Plan de acțiune*, datat 8 iulie 1954, aflăm: „Mai este dirijat în mediul susnumitului (Partenie Ciopron, *n.n.*) inf.[ormatorul] VULCAN, preotul ortodox din Suceava. Acesta are prestigiu în fața celui urmărit pe motivul că în trecut a fost protopop și consilier al fostei Mitropolii de Suceava. Pe considerentele arătate mai sus, VULCAN pătrunde oarecum (probabil: oricum, *n.n.*) și a furnizat organelor noastre unele materiale informative despre acesta, care se verifică.”¹⁷

Din același document, *Plan de acțiune*, datat 8 iulie 1954, mai aflăm: „Cu toate că în momentul de față există în mediul starețului PARTENIE CIOPRON o *agentură informativă oarecum bună* (subl.n.), totuși este necesar *crearea unei noi pătrunderi de calitate* (subl.n.) chiar din intimitatea celui urmărit, deoarece acesta mai are unele rezerve față de informatorii care sunt dirijați în prezent în jurul lui.”¹⁸ Ca urmare, se avea în vedere recrutarea preotului ALEXA PETRU, din cadrul Mănăstirii Sf. Ioan cel Nou - Suceava, întrucât: „Este socotit de PARTENIE ca un element de bază pe care se poate conta, îi acor-

dă deplină încredere, destăinuindu-i fără rezerve diferite secrete ale lui.”¹⁹ În documentul amintit se mai arăta că: „Însăși ALEXA PETRU este un element dușmănos regimului” și, drept urmare, „studierea și recrutarea lui vor fi efectuate până la 15 septembrie a.c. (1954, *n.n.*), cooptarea fiind făcută *prin constrângere* (subl.n.), deoarece asemenea materiale compromițătoare există la dosarul lui de acțiune informativă, prin care este urmărit în prezent.”²⁰

În context, facem precizarea că în perioada 15 septembrie 1953 - 14 iulie 1962, adică timp de 9 ani, cât a durat acțiunea de urmărire individuală a Episcopului Dr. Partenie Ciopron, rețelele de informatori ai Securității au fost permanente „primenite” și chiar multiplicat. Un studiu sistematic al acestora în viitor le va analiza sub raport istoric. În momentul de față facem doar câteva referiri cu privire la ce trebuia să facă cei trei „informatori calificați” ai Securității cu numele de cod PUȘCAȘU, VLAD și VULCAN.

Documentul amintit, *Plan de acțiune*, datat 8 iulie 1954, concluziona în cinci puncte manifestările „dușmănoase” ale starețului Partenie Ciopron, astfel:

- „1. Datorită funcției pe care acesta a deținut-o în trecut în cadrul cultului ortodox din țara noastră, ca episcop al armatei cu gradul de general de brigadă, nutrește sentimente de ură împotriva regimului democrat, căutând să pună la cale diferite acțiuni subversive;
2. Face o serie de afirmații dușmănoase împotriva partidului, guvernului și U.[niunii] S.[ovietice], propagând în rândul unor elemente suspecte „prăbușirea comunismului”;
3. De asemenea, lansează zvonuri alarmiste pe care le ascultă la „Vocea Americii”, „Europa liberă” și „Londra”, privind izbucnirea unui nou război mondial al cărui rezultat va fi „victoria din partea americanilor, care vor distruge toate țările de democrație populară”;
4. Intenționează să strângă cât mai bune relații de prietenie cu foștii mitropoliți și episcopi cu care să treacă „la reorganizarea” Bisericii Ortodoxe Române „când vor veni vremuri mai bune.”²¹

Arătăm că, pe toată perioada acțiunii de urmărire individuală scopul a fost același: „Pentru stabilirea faptului dacă PARTENIE CIOPRON, *în afară de manifestări dușmănoase desfășoară vreo activitate subversivă organizată* (subl.n.).”²² „Activitatea subversivă organizată” mai viza: „și cu alte elemente - neidentificate de către noi (Securitate, *n.n.*).” Se preciza, în continuarea scopului subliniat, ca finalitate: „și pentru definitivarea acțiunii informative prin *lichidarea nucleului*

dușmănos (subl.n.), care eventual va apare (nucleul dușmănos, *n.n.*) în urma muncii informative duse în mediul susnumitului stareț.²³ Se va dovedi – fără să se consemneze expres în conținutul dosarului de acțiune informativă individuală (D.U.I.) – că „*strângerea de probe concrete* (subl.n.) privind atât pe PARTENIE CIOPRON, [cât] și pe elementele cu care el desfășoară activitate, valabile pentru a fi înaintate justiției”²⁴, nu a putut avea loc, în sensul că aceste probe să fie de competența justiției, condamnabile penal.

În acest context, deosebit de semnificative sunt două note informative aflate la dosarul D.U.I., ambele referitoare la același subiect. Prima, primită de la agentul TACU ILIE, la data de 24 decembrie 1956, orele 20, în casa de întâlnire din orașul Gura Humorului. O redăm integral:

„Episcopul PARTENIE CIOPRON, din Suceava, a fost chemat de tov. Ministru Emil Bodnăraș atât la Suceava, cât [și] la Președinția Consiliului de Miniștri din București unde a stat trei zile.

Întors nu a vrut să spună nimănui de ce a fost acolo. Inspectorul Galan și alții de la culte l-au întrebat și a spus că lucruri puțin interesante.

Sursa ne relatează că a discutat cu el și a afirmat că ceea ce a vorbit cu tov. Bodnăraș nu poată să spună niciun cuvânt deoarece ceea ce au discutat au fost lucruri confidențiale și sub niciun motiv nu le va divulga. El a vorbit extrem de bine la adresa tov. Bodnăraș cu care se poate mândri țara. Atât a spus, că va da tot concursul pe care i-l va cere și va fi corect cu Guvernul.

Din discuții ar rezulta că CIOPRON ar putea deveni mitropolit al Moldovei. Spune că nu-l interesează ce vor spune unii de peste hotare, el, CIOPRON trăiește în țară și trebuie să vadă altfel lucrurile cum sunt.”²⁵

Nota informativă a agentului TACU ILIE, din data de 24 decembrie 1956, a fost primită de Căpitan de Securitate Planicek C. și a fost multiplicată în două copii, una trimisă la D.R.S.S. (Direcția Regională a Securității – Suceava), iar a doua copie depusă la dosarul agentului. A doua notă informativă a fost primită de Căpitanul de Securitate Panțăru V. de la agentul PUȘCAȘU în ziua de 21 ianuarie 1957, orele 18, în Suceava, dactilografiată la 22 ianuarie 1957. La fel, o reproducem integral:

„Sursa ne relatează că în ziua de 16 ianuarie 1957, orele 11-13, în cabinetul episcopului PARTENIE CIOPRON, acesta din urmă a spus următoarele: „Am fost chemat la ministrul Bodnăraș, care s-a interesat

ce părere am despre mitropolitul IUSTIN MOISESCU, și după ce am avut (în text: schimbat, *n.n.*) un schimb de păreri despre persoana lui IUSTIN, în care [eu] am fost întrebatul de acord, deoarece mitropolitul IUSTIN este cea mai potrivită persoană pentru a ocupa postul de la Iași. Apoi ministrul Bodnăraș mi-a spus că în scaunul de la Sibiu dorește să mă vadă ales ca mitropolit pe mine. M-a surprins această propunere deoarece mă gândeam la greutățile bisericesti ce sunt în eparhia (mitropolia, *n.n.*) Ardealului din partea greco-catolicilor (uniți), și atunci am propus ministrului că cel mai nimerit ar fi ca la Sibiu să vie un ardelean și anume persoana lui NICOLAE COLAN, episcopul Clujului. Și această propunere a mea a fost găsită bună și aprobată de ministru în principiu.

Atunci mi s-a propus scaunul de la Cluj. Știind greutățile din Cluj, care sunt identice cu cele din Sibiu, mai ales că nu demult foștii uniți au slujit liturghie în piață, în fața fostei lor catedrale, am propus ca și acolo să fie ales un ardelean. Și atunci am trecut în revistă candidații preventivi ca: VENIAMIN [NISTOR], [POLICARP] MORUȘCA, MLADIN [NICOLAE], VALERIAN ZAHARIA, episcopul Oradiei și alții, pe care însă ministrul i-a respins, fiind foarte bine informat asupra persoanelor lor. Atunci am propus, în ultimă instanță pe episcopul TEOFIL HERINEANU, de la Roman, asupra candidaturii acestuia urma ministrul să se mai gândească.

Apoi mi-a spus textual: „Refuzul P.S. Voastre a făcut asupra mea o bună impresie, dar dacă mai persistați în acest refuz îmi vine să cred că nu doriți să colaborați cu regimul nostru.” l-am răspuns că dacă așa cere, atunci mă supun dorinței ministrului, dar aș dori să fiu episcop la Roman sau să mai aștept până la ivirea altui loc vacant. În orice caz mă spun dorinței Guvernului.

De atunci, plecând din București, sunt într-o frământare sufletească mare. Totuși dacă va rămâne la situația Clujului, nu voi refuza, căci refuzul ar însemna că nu doresc să colaborez cu regimul actual.”²⁶

Transcriind integral cele două note informative nu am pus la îndoială trăsăturile de caracter, îndeosebi onestitatea, ale Episcopului Dr. Partenie Ciopron, dimpotrivă. La cei 60 de ani ai săi, impliniți la 30 septembrie 1956, a trăit și a văzut multe. Pe bună dreptate, la Suceava, din anul 1950, s-a considerat „în surghiun”. Nu avea gânduri de mărire în scaune episcopale sau mitropolitane; poate că dorea să i se restituie ceea ce, prin abuz politic i s-a luat: episcopatul militar. Dar în mod cert a înțeles că așa ceva nu mai este posibil în regimul

politic ateu. În anii 1941-1944, în Basarabia și în Transnistria văzuse destule biserici dărâmate de bolșevici, contribuise la refacerea lor. Așa se explică afirmația: „Aș dori să fiu episcop la Roman sau să mai aștept până la ivirea altui loc vacant.” La fel, partea finală din prima notă informativă: „Spune că nu-l interesează ce vor spune unii de peste hotare, el, Ciopron trăiește în țară și trebuie să vadă altfel lucrurile cum sunt.”

Să observăm că toate aceste afirmații nu înseamnă o cedare, o abdicare de la statutul său moral, ci, într-un plan mai larg, o consecință a ceea ce, la sfârșitul anului 1956, s-a petrecut în viața internațională. Este vorba în principiu de evenimentele din Ungaria din octombrie-noiembrie, când la 4 noiembrie 1956 tancurile sovietice au intrat în Budapesta, iar guvernul american, blocat de criza Canalului de Suez, nu a întreprins nicio acțiune de condamnare a intervenției, lăsând să se înțeleagă (administrația Eisenhower) că americanii nu doresc un război pentru eliberarea popoarelor europene aflate sub ocupația sovietică. De unde până la acea dată Episcopul Partenie Ciopron spera într-o intervenție americană în sprijinul popoarelor cotate de sovietici, notele informative ale agenților Securității nu mai relatează accentuat atitudinea proamericană a înaltului prelat surghiunit la Suceava, în anii ce au urmat anului 1956.

Drept urmare, după o scurtă perioadă (decembrie 1961 – februarie 1962) cât a fost locțiitor de episcop al Romanului și Hușilor, la 18 februarie 1962, Episcopul Dr. Partenie Ciopron a fost ales eparhiot al acesteia (însăunat la 4 martie 1962); a păstorit până la 1 ianuarie 1978, când, bolnav, s-a retras din scaun, stabilindu-se la Mănăstirea Văratec, județul Neamț.

La 14 iulie 1962, în Bacău (Direcția Regională Bacău a Securității Statului din Ministerul Afacerilor Interne), s-a redactat într-un singur exemplar **Hotărârea pentru închiderea dosarului de acțiune informativă individuală nr.27 privind pe CIOPRON PARTENIE**, dosar deschis la 16 septembrie 1953.

În cuprinsul **Hotărârii** (formular tipizat, completat manu) s-au consemnat: A. Caracterul materialelor compromițătoare existente în dosar; B. Datele de identificare ale persoanei urmărite; C. Motivația amănunțită a închiderii dosarului; E. Cum să se procedeze cu fiecare persoană. La D. s-a precizat: „Materialele existente la dosarul de acțiune să fie clasate la arhiva Secției „C” a Regiunii M.A.I. Bacău, potrivit ordinului nr.341/N.I./00402521/1962 al Direcției III-a M.A.I.” Iar la

punctual E. s-a consemnat: „a) Se va menține în evidența operativă; b) Nu se separă materialele; c) Va fi urmărit informativ.”²⁷

Așadar, deși ales episcop eparhiot în cea mai extinsă eparhie (de la Prut la Carpați) – Eparhia Romanului și Hușilor, Episcopul Dr. Partenie Ciopron s-a aflat permanent sub supravegherea Securității. Știa asta. Bănuia și pe unii dintre informatori. Dar și-a văzut de treburile eparhiale cu responsabilitate și demn, deși starea sa de sănătate fusese mult zdruncinată. A trecut la Domnul la 84 ani, în 28 iulie 1970.

THE FILE OF BISHOP PARTENIE CIOPRON (1896-1980)

WRITTEN BY THE FORMER SECURITY. GENERAL PRESENTATION.

UNPUBLISHED DOCUMENTS

The idea that the state dignitaries, other persons with social and political responsibilities, as well as the hierarchs of the Romanian Orthodox Church and of other religious cults in Romania were under the surveillance of the Romanian secret services, and in 1948-1989 under the surveillance of the Security, it is confirmed also in the case of Bishop Partenie Ciopron. He was Bishop of the Romanian Army, in 1937-1948, and later in the years 1962-1978, the Bishop of Roman and Huși.

Keywords: Bishop Partenie Ciopron, Romanian Orthodox Church, Romanian Army, Roman and Huși, Văratec Monastery.

NOTE

1 Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (Arhiva CNSAS), fond Informativ, dosar nr.2252, vol. 1, f. 13.

2 Dudu Velicu (1905-1977; sursa „Viator”) a fost secretar personal al patriarhului Miron Cristea, în anii 1936-1938, dar și al șefului S.S.I., Eugen Cristescu, în anii 1943-1944. Vezi Dudu Velicu, *Însemnări zilnice, vol. 1 (1945-1947)*, București, 2004, 316 p.; *vol. 2 (1948-1959)*, București, 2005, 286 p. Ambele volume au apărut sub egida Arhivele Naționale ale României, ediție îngrijită de Alina Tudor-Pavelescu (la vol. 2 și Șerban Marin). Supradenumirea volumelor este: vol. 1 *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României*; vol. 2 *Biserica Ortodoxă în anii regimului comunist*.

3 Arhiva CNSAS, fond Informativ, dosar nr. 2252, vol. 1, ff. 290-316.

4 Aceștia au fost, cu indicarea locului unde s-au trimis în reclusiune monastică,

- prin pensionare: 1) I.P.S. Mitropolit Efreim Enăcescu, stareț la Mănăstirea Cernica; 2) P.S. Episcop Partenie Ciopron, stareț la Mănăstirea Sf. Ioan cel Nou Suceava; 3) P.S. Episcop Veniamin Nistor, stareț la Mănăstirea Sf. Treime Alba Iulia; 4) P.S. Episcop Policarp Morușca, închinoviat la Mănăstirea Sf. Treime Alba Iulia; 5) P.S. Arhiereu Emilian Antal, stareț la Mănăstirea Cozia - Vâlcea; 6) P.S. Arhiereu Eugeniu Laiu, stareț la Mănăstirea Cocos - Tulcea; 7) P.S. Arhiereu Atanasie Dincă, stareț la Mănăstirea Sf. Apostoli Petru și Pavel Huși; 8) P.S. Arhiereu Teodor Scorobeț, închinoviat la Mănăstirea Sf. Treime Sibiu; 9) P.S. Arhiereu Galaction Cordun, închinoviat la Mănăstirea Cădărușani; 10) P.S. Arhiereu Veniamin Pocitan, închinoviat la Mănăstirea Cernica; 11) I.P.S. Mitropolit Tit Simedrea, închinoviat la Schitul Darvai; 12) I.P.S. Mitropolit Nifon Criveanu, închinoviat la Mănăstirea Domnița Bălașa București.
- Vezi pentru aceasta *Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sesiunea ordinară din anul 1950 - Sumarul ședinței din ziua de 25 februarie*, în „Biserica Ortodoxă Română”, Anul LXVIII, nr. 3-6, martie-iunie 1950, p. 292; vezi pe larg și Preot Prof. Dr. Ioan Dură, *Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române îndepărtați din scaun și trimiși în reclusiune monastică de către autoritățile comuniste în anii 1944-1981*, comunicare prezentată la al doilea Simpozion Internațional despre „Experimentul Pitești - Reeducare prin tortură - PERT”, Pitești, 4-6 octombrie 2002, în vol. *Experimentul Pitești - Reeducare prin tortură. Opresiunea comunistă asupra cultelor religioase din România*, Fundația Culturală Memoria. Filiala Argeș, Pitești, 2003.
- 5 Vezi Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, *Episcopii Armatei Române. Biografii. Documente (1921-1948)*, Editura Militară, București, 2016, p. 91.
- 6 Arhiva CNSAS, fond Informativ, dosar nr. 2252, vol. 2, f. 15.
- 7 Idem, vol. 1, f. 291.
- 8 Ibidem, f. 297.
- 9 Ibidem.
- 10 Ibidem.
- 11 Ibidem, f. 414. Mănăstirea Piatra Tăieturii este azi un așezământ monahal în arealul administrativ al comunei Panaci, județul Suceava. Este situată la 1700 metri altitudine pe versantul vestic al Culmii Piatra Tăieturii din Munții Bistriței. Ctitor: preotul Iosif Achirilei; schit inițial, sfințit în 1933. Prin Decretul nr. 410/1959 schitul a fost desființat, iar în anul 1962 demolat. Din 1990 este Mănăstire. A fost loc de refugiu pentru rezistența armată anticomunistă din Munții Bucovinei. Vezi pentru aceasta și Adrian-Nicolae Petcu, *Schitul Piatra Tăieturii înaintea demolării*, în „Ziarul Lumina” din data de 30 aprilie 2010.
- 12 Ibidem, vol. 2, ff. 106-112.
- 13 Ibidem, f. 106.
- 14 Ibidem, vol. 1, f. 305.
- 15 Ibidem, vol. 2, ff. 106-107.
- 16 Ibidem, vol. 3, f. 31.
- 17 Ibidem, vol. 2, f. 107.
- 18 Ibidem, f. 110.
- 19 Ibidem.
- 20 Ibidem.
- 21 Ibidem, f. 109.
- 22 Ibidem.
- 23 Ibidem.
- 24 Ibidem, f. 292.
- 25 Ibidem.
- 26 Ibidem, f. 287. La 15 septembrie 1956 Mitropolitul Moldovei și Sucevei Sebastian Rusan (1884-1956; mitropolit: 1950-1956) a trecut la Domnul, scaunul mitropolitan devenind vacant. Emil Bodnăraș (1904-1976) era la acea dată prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (4 octombrie 1955-19 martie 1957), răspundea, între altele, și de culte. La Iași trebuia ales și instalat un ierarh care, în viitor, conform uzanțelor, urma să ocupe scaunul patriarhal de la București. Emil Bodnăraș îl cunoștea pe Episcopul Dr. Partenie Ciopron, îi fusese subordonat pe linie militară, ca ministru al Apărării, în perioada decembrie 1947-august 1948, când episcopatul militar a fost desființat. În virtutea acestui fapt, dar și cu intenția de a-l instala în unul dintre scaunele vacante de la Sibiu ori Cluj, l-a consultat pe Episcopul Partenie Ciopron și a avut loc discuția Emil Bodnăraș-Partenie Ciopron relatată de sursa PUȘCAȘU, asupra căreia nu avem îndoială că s-a petrecut altfel. Drept urmare, la 10 ianuarie 1957, Mitropolitul Iustin Moiescu a fost ales arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiind înscăunat peste trei zile, în 13 ianuarie 1957. El fusese ales la Sibiu, în 26 februarie 1956, în scaunul vacantat după moartea Mitropolitului Nicolae Bălan (1882-1955; mitropolit: 1920-1955), aceasta la 73 de ani și după o arhipăstorire îndelungată, de 35 ani, până la 6 august 1955. La Iași, Mitropolitul Iustin Moiescu a arhipăstorit 20 de ani, fiind ales patriarh la 12 iunie 1977, după decesul Patriarhului Iustinian Marina (1901-1977; patriarh: 24 mai 1948-26 martie 1977). Vezi și Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ediția a doua, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002.
- 27 Ibidem, vol. 1, ff. 475-479.